

931

931 Setati, AP (A13/8/118)

Ba ha Kgare ^{Rec} 2/2/60

pp1-7 = 4 pp tps £1-10-0

A.P. Setati
Barenen Farm
R.O. Bochem
Petersburg.

(931)

(O) I

Written by A.P. Setati as told by Paul Kgare

Ba ha Kgare ba tšwa kae?

(6022/1013)

K34/118

1 Ba ha Matlala ke bakone ba ila monyana ye barene ke
tshantshane. Ba dula Thabene ya ha Matlala kwa
„North West” ya Robokane-a-bo Marea, (Petersburg). Kgos. ya
bona e be e le Makobe, Papaho ~~Motisi (Moloko)~~ Motisi (Moloko).
Makobe ba be ba Moreta ka hore:

Ke mapitipiti a ra ntlhapela
Makobe ma a peša naha

(pp. 1-7)
in all

2 Makobe ka lehufa a koba bao mmamotsha hotwene ke ba
ha Kgare. Makobe are re le rwešwa kgare gore le ye moo le
ratane. Aowa ka nnete ba rwešwa kgare homme ba ya ho
dula moletsi. Kwa ntwana ya ba moletsi le makgowa Pelele
ha ntwana ya Maburu le ba ha mmaleboho. Ke ye he
bona ba setše ba dula moletsi a bo-phuti.

3 Makone yeo kgos. ya moletsi e be e le

Mokgoba. Mogaodi a dira e be e le Seripa. ~~Anna wa~~
e lehu morwa wa Mokgoba. Ba-hale ba marumong
e be e le bona bo Seripa le Radibolotše Monna wa
bakobe. Ke bona ba go kubiwa ke kgos. Matlala.

4 Ho bontšha bohale bjahwe ba be ba Moreta ka
ho re:

Radibolotše ke phokwana a phokō
ke tšwe bose a retwa Mogaladi
Ba bile ba Moreta kwa tshakeneng tsa naha.
Ke motšha ba re moko o a gile thaba

t

3 (931) a hile setene kwa Mmedike a bo-kefalo. Ke taya ke
 botsa Morena, ke botse Seripa kgoši ya ba dimo. Kere Moko ojele e
 Phaswana kwa Moletsi. Ke sohana la mmamotha a mafelo. Ge a
 a re ke thakana le Monna wa le khureng (a farm in Matlala location)
 ka mo a pesa ka tshipa ~~Mathone~~ Mathone madi a toha a
 tala ditshipa. Ditshipa tsa Monna a Lekhureng. K34/118
 Ha ke ithute bo-tswara-phaha. Ke kgalwa la bo-Mangalo
 Ke tswere 'pedi tsa thahala Malaba kula leteng saha Matlala
 ke re wena ra Mokadika o tšolotsathoka. Le ge o ka tsoko tšw
 thoka a hlola Matlala Basadi bo-kone ba sala ba lela ~~ban~~ ke
 ge bare bana ba fetšwake lerumo la Mmene (those olden kind of
 guns). Ga leke le bea fase ~~Mathabela~~, lefela le le bantsha
 mathabela. O re nna le Monntsha re a sebotšana ka matho
 'setše ke rite Monntsha foloha Morena. Mna wa ka o tšadela
 Maokga. Ke mathabile a sale morakone wa tema. Kere
 bannyana le Mathari le humotse ga le ke le moreta morwa
 Masilo a kgare morumo o le tšabanela ~~bathe~~ botwala
 ke kgowane sa dinata tše dikwebidun. Ke ntshu kwa
 madireng, ke morwa kyare. O selētše kwa ga-Matlou selalome
 bo-kepe ke-ke-repe ba tšehela selcobone. Ba re tau e setše
 e a lame tšatšana. Ge a re ke Mmasetgoritsha tau ya
 makgalwa. O kgarithile e sale ka mahwibi, ka tšwetwa ke
~~mmak~~ ngwana - Mothabela. A re tau ya-ka
 e lelelu go pota e fiwe sebalu (kind of a pay, working for a pay).
 e fiwe lethodi. O re o bona ba ho šia o eme. Moko
 o sie ka mmantšhomeledi a sethunya o tšabile tau le a
 maraga marahong. Mafswaha a tšhaba le ho moreta.
 A re ke be ke lehona, motho wa mankwe. Ke kgobodu
 a bo-Raphuti - a-Mathopa.

Monna yo Radibolotše e be e le Mohale ntwene. Ke monna
 wa thaker tša Makgalwa. Ke thaka a bo Seripa. Ba Moletsi
 le ba ba Matlala ba kile ba lwa. ~~ba~~ Mwa yeo e thomile
 ka mokgwa wo:
 Monna a tšhaba le dikgomo kwa ha Moretedie, tsa lenyab
 ngwana wa a hake a tšala, a tšhabela ga-matlala.

3

(931)

'''

K34/118

3

Bjalo ka molaodi wa ba gologolo, motho ge a tshabetse seletene se se ngwe ba swanela go mologopela kgošine yeo. Matata ka ge monna joo a ilea mofa sebako a gana ka yena. Ba moletsi ba rata go tsoša lešata. Ka ngwaga e mongwe tala ya ba bona mabele a be a lelewa ha-matata. Ba moletsi ba tšwa ho yo sela. Matata ge a ba bona a hopoka hore ba nyaka monna wola. Ka fao a bolaya ba bangwe bangwe ba tshaba. Kwa bokone ha-matata Mmantshimudi a tšoha ka ho tshaba, a tshaba le dikgomo, ba yo-matata ba yo mologopela kwa bathalohene, moletsi ba moletsi ka ge ba ja matata ba kile ba hana ka ngwana wa bona a tshabetse go bona ba hana ka yena. Ka fao ba-kone ba halakra ba rata ho tsea motho wa bona ka suete. Ka fao ntwala ya thoma. Mtwene yeo ba be ba šumisa Marum, dilepe le dithunya (dipalakovata). Dipalakovata tseo ba dihumane kwa daamane ge babe ba soma gona.

Mtwene yeo bakone ba ile ba tšolwa ke ba-thaloha ba moletsi. Ba ba tšopela dikgomo. Molaodi wa dira tša moletsi e be e le Seripa. Gomme e be a swere banna ka nnete bo mmala-a-Radiholise le bo Mpoi bo-mathelga-a-maja ditsi.

Ba be ba reta mmantshimudi le a ho re:

Mmantshimudi a ditso dikholo
Mantsha a dikholo
Ditau difela di simola
Dimošimola pele.

Ka moraho ha lebaka le letelle ba-ha-Kugare a mma-le-kênta, a bokone ba tloha moletsi ka nako yo bo Mokhunthedi (Barenfoster) mola a

4

(931)

W

K34/118

4

be a tšea dikgomo tša batho a re ke
 wona motshelo wa bona, ka ~~atte~~ nte le theko
 Ba kgare ~~haha~~^{ba} toha ba yo dula Moutsetse kgauksi
 le lukase ya kgwathama. ~~ho~~ Ho toha fao ba yo
 dula Mogadi (bloodriver) moo ba rego ke "Newhornowa"
 Mo rago ga fao ba thoma ho kgaohana. Bangwe
 ba yo dula kwissa farm bangwe ba ya Barenner Farm,
 bangwe ba ya Broad Hill, Ha Rai-Makôkôkô. Kgauxi le
 thaba ya Blaauwberg. Ba se ba ya ka go reka dinaha.

~~Ho~~ Seripa ke yena a ho ra Makgoa
 are relapile, ge babe ba ba rwadišwa Manaka
 a ditlou he ba le kwa Skoemansta!

Ena ba se ba moreta ka gore:

Thipa mmogo wa thau se-babola

~~He se~~ Seripa ga ba Moutsetse

ba bona a nipa batho melala

Tshimologong batho ba babe ba phela ka maruo
 dikgomo le dinku.

Ba se ba lema mašhengwana a manyenyane
 ao a bego a tšhola la ba Sadi fela

Tshipi e le e rutwa ke Malema ~~le~~
 ba be ba kgona go dira Marumo le mekoma

Ba be ba beta mekopo ditloka le

5 (931) ✓

5

meropa ya dilcomana K34/118

Dia paro ba se ba apara mekgopha. Banna le ba Sadi. Banna ditsiba ba Sadi mesese le dintepa ka Matolo a dikgorro le diphele le tsona ba be ba di apara. Masea a be a sa apeswe selo a be a ithobola a apeswa diphele tsa sesotho ba rego le Mabethe, le pheta ya thaha. Diphele tse di se di rekwa ka dikgorro.

~~Mephato Mephato e be e ba~~

Mephato e be e e tswa ka kgosi ge e yo wela.

Kepele Batho ba se ba epelewa ka go kotamiswa. Ge motho a pala go khuma maoto ba be ba mo rema ka selepe khuru tse gore a kgone go khuma dikhuru.

Motho o le a sa dire boithatelo o be a betwa goba a lefa. Dilo tseo motho a lefago ka tsona di boya le mosenyetswa.

Nyalo. Ba se ba nyala ka dikgorro tse tshela (6) le dintu tse tshela (6) Tseo ka mota ke tse barene ke tsa thebele. Ka moraho dintu tse pedi tsa go bona kgoro. Ka morao ke kgomo

b (931)

vi

K34/118

ya lerero. Ka moraro ke tswetsi le yona ke kgomo
 ka moraho ke pudi ya balgalabje. Pudi ye e swanela
 go tišwa ke mokgalabje. Mokgalabje o napile o tšilo
 fora ngwetsi. (Publishing of banns.)

Peeletšo.

~~Motank~~ Motanka o swanela go ntsha kgomo a
 iše ga bo monnyana. Ge o sena kgomo o ya mothone
 wabo gomme a kgapela dikgomo. Homme a motšepi
 ša gore o ta mmelehele ngwana. Mokgwa woo ba
 re ke ho nyala khuru.

lenyalo. Ba be ba thaba pudi bošigo ja ba-lio ba ho
 bina. Ho bina ba kgekolo le bona mathari. ke pudi
 ya bahwe e e tabiwa.
 monna le mosadi ba be ba dula le mkekgekolo le mokgalabje
 ho fitha he yo monnyane a dira lenyalo. ka moraho ha
 fao ke hona a ta fiwane tša hahe dipitša. He a sena
 moraho wa mosimane o dula nabo ho fithela a e hwa.
 thalanoong ba be ba bušetšana dilo tša lenyalo

I (931)

vii

K34/118

7*

I Thoto -jes e boya le morman.

Kgoši e be e le yena mohat'hodi wa melato.

Malogoša a be a biletswa mosate.

Bakgoma e be e le bona bathusi baba hoto bakgosi;

Ge ba sekisa motho o be a dula fase ka hare ka

te mme ba mo dilca dilca a ba ka hare homine a

sekišwa, motho o be a betwa ge a sabolete
nnete.

Mwa ke e tsohile banna le masoana a maholo ba be ba
ya ho thabana.

Dinomwane di be di thewa ke bakgākolo molo ba se
na fetša goja Mathapama.

Diletšo ba be ba senatso ba be ba opela
ka melomo ya bona

Dipapadi e be e le tša bana ho neana bokoti
le ho fofa kgati.

Tsebo ba be ba bopa difala kamaloko a dikgommo
le go loga dišino -end-

end